

toder att behandla förlossningssmärta har under de senaste tio åren vunnit allt större popularitet i Sverige. En anledning till att akupunktur och TENS har nått denna popularitet är att de inte är behäftade med några kända allvarliga biverkningar varken på barnet eller mamman, ingen ytterligare övervakning behövs, och metoden tycks inte gripa in i förlossningsförloppet.

På många förlossningsavdelningar har barnmorskor genomgått kurs och praktiserar akupunktur. Författarna är båda sedan många år starkt engagerade i utbildningen av akupunktörer.

Akupunkturen har fått störst utrymme

Boken börjar med ett kort kapitel om smärtfysiologi som är enkelt och överskådligt och givetvis en logisk början till en bok i detta ämne. Kapitlet om TENS är grundligt och presenterar metoden sakligt med fysiologisk bakgrund, historik och de etablerade indikationer som finns för denna metod. Kapitlet ger tips om hur man praktiskt går till väga samt innehåller en intressant diskussion om elektrodplacering.

Det största utrymmet i denna bok har akupunkturen fått. Den korta beskrivningen om akupunkturs historia är intressant eftersom den gamla kinesiska kulturen är så väsensskild från den västerländska. Däremot har avsnittet om traditionell kinesisk medicin (TCM) fått alltför stor plats. TCM bör inte stå som den huvudsakliga förklaringsmodellen för bakgrunden till akupunktur.

För lite om verkningsmekanismer

Om akupunktur skall bli en allmänt etablerad metod hade det varit bra om bakomliggande fysiologiska mekanismer diskuterat mer ingående. I avsnittet akupunktur under förlossning förs det ett logiskt resonemang om val av akupunkturpunkter med hänsyn till bakomliggande neurofysiologi, och kapitlet är väl strukturerat och lätt att följa. Det följande kapitlet som tar upp andra tillstånd under och efter graviditet är inte lika väl strukturerat. Det presenteras inga förklaringar till, eller teorier om hur verkningsmekanismerna bakom akupunkturpunkterna utövar sin effekt. En risk med boken är att den används som »stickrecept» utan föregående kritisk analys och granskning.

Avsnittet om patientdokumentation är viktigt, och förslaget om hur en akupunkturjournal kan se ut är ganska väl genomtänkt. Tyvärr omnämns dock inte

vikten av att utvärdera den analgetiska effekten, vilket i modern smärtklinik görs med tex visuell analogskala (VAS), där patienten själv bedömer sin smärta och smärtlindring. Uttalanden som »viss smärtlindring» eller »god effekt» ger inte någon bra uppfattning om effekten. Det är viktigt att smärtskattning blir rutin så att vetenskapliga undersökningar görs möjliga.

Effekten ännu inte vetenskapligt bevisad

Det finns ett stort behov av denna lärobok, men boken bör användas med försiktighet. Man bör komma ihåg att det ännu inte finns några vetenskapliga bevis för akupunkturs effekt avseende såväl analgesi som de andra effekterna som anges i boken. •

Hjälp finns att få för barn som kissar på sig

Søren Wille, Kelm Hjälms, red. **Sängvätning och annan urininkontinens hos barn.** 223 sidor. Lund: Studentlitteratur, 1997. ISBN 91-44-49901-9.

Recensent: Alf Kågström, specialist i pediatrik, överläkare vid barn- och ungdomsmedicinska mottagningen, Sandviken, Länssjukhuset Gävle-Sandviken.

Under de senaste 10–15 åren har flera forskargrupper i Sverige arbetat med sängvätning och andra inkontinensproblem hos barn. Nu har de senaste rönen inom området sammanställts i denna bok, som är skriven på svenska.

Vi får lära oss hur det egentligen går till att kissa och hålla tätt. Det görs också en genomgång av vad som kan tänkas ligga bakom, när detta förunderliga system inte fungerar optimalt.

Brett innehåll

Förutom den stora gruppen barn med instabil blåsa finns det också barn med betydligt allvarigare åkommor, som kräver grundliga utredningar och åtgärder för att inte utveckla framtida njurskador. Boken lär ut mer om anamnes

och inte minst status för att identifiera och särskilja dessa grupper av barn. Här finns också utmärkta förslag till frågeformulär som underlättar och effektiviserar anamnestagandet. Kapitlet om vikten av kroppsundersökning stämmer nog till eftertanke hos många läkare som handlägger enures- och inkontinensproblem. Som alltid gäller det att verkligen veta vad man söker efter.

Kapitel om uroterapeutisk behandling och hjälpmedel (Anna-Lena Hellström), medicinsk och kirurgisk behandling (Hjälms) samt psykologiska aspekter (Bruno Hägglöf) ger bredd åt detta alster.

För fackmän och lekmän

Boken vänder sig i första hand till läkare och uroterapeuter men skall också kunna läsas med behållning av andra personalgrupper och av föräldrar. Med så stor målgrupp blir det svårigheter att lägga nivån lagom för alla. Sammanfattningar i slutet av flera kapitel effektiviserar läsningen. En ordlista i slutet av boken skulle underlätta läsningen, speciellt för lekmannen, även om en genomgång av terminologin görs i inledningskapitlet. Jag saknade också ett avsnitt om enkopres. Kanske något för kommande upplagor?! En viss uppprepning kommer man inte heller ifrån eftersom fem olika författare, alla med stort intresse för ämnet, trängs om utrymmet i denna bok som säkert kommer att uppskattas av såväl läkare som övriga intresserade inom barnmedicin, barn- och skolhälsovård. Budskapet i boken kommer att underlätta livet för barn och ungdomar med enures och inkontinens, ett område som inte får negligeras. •